

Oppsynsrapport

Til: Fylkesmannen i Buskerud.

Fra: SNO v Naturoppsyn lars Inge Enerstvedt

Dato: 30. november 2016

Antall sider (inkl. denne): 6

Utførte tiltak Fiskumvannet naturreservat 2015. Restaurering og vedlikehold av kulturlandskap på Hegstadmyra.

Prosjektorganisering:

Prosjektleder:	Statens Naturoppsyn v Lars Inge Enerstvedt.
Forvaltningsorgan:	Fylkesmannen i Buskerud Eldfrid Engen.
Samarbeidende offentlige aktører:	Øvre Eiker Kommune, Statens Vegvesen, og Jernbaneverket
Grunneierne:	Andreas Tandberg, Jens Erik Hegstad og Sverre Dombu.
Frivillige organisasjoner og enkeltpersoner:	Norges Naturvernforbund, avd. Buskerud ved Per Øystein Klunderud.
Utførende entreprenører:	Selvstendig næringsdrivende Edvard Lundteigen, krattrydding, beitepussing, tilsyn med gjerde, husdyr og søppel med mer.

Sammendrag om reservatet.

Fiskumvannet NR ble vernet ved kongelig resolusjon av 19. april 1974. Reservatet kom på Ramsar-kommisjonens liste over internasjonalt viktige våtmarker i 2013. Formålet med vernet er å bevare en spesiell naturtype med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse. Reservatet er på 1783 dekar, av dette er om lag 220 dekar landareal. Det er registeret 240 fuglearter i reservatet. Det ble bygd et fugletårn i reservatet i 1993 og Norsk Ornitologisk Forening avd. Øvre Eiker har samlet inn årlige rapporter av fuglearter ved Fiskumvannet. Det ble utarbeidet forvaltningsplan for reservatet i 1997 og 2009.

Bakgrunnen for tiltakene.

Høyeste prioritet i forvaltningsplanen av 2009 er å gjenskape det gamle kulturlandskapet på Hegstadmyrene, som utgjør 175 dekar. På dette området er det et mål å stanse og reversere gjengroingen, dette skal gjøres ved krattrydding, permanent beiting og slått. I 2013 og 2014 var tiltakene preget av restaurering av kulturlandskapet. I 2015 ble det sluppet beitedyr første gang siden 1955. Erfaringen fra beite med sau og Høylandsfe er gode, men vi hadde et noe svakt beitetrykk pga oversvømmelse og sanking allerede 3. september. I 2016 er vi kommet inn i en mer normal i en normal driftsfase, med riktig beitetrykk.

Figur 1: Bilde tatt av Fiskumvannet på 1950 –tallet. Viser at området rundt Fugletårnet var helt snaut.

Beiting og beitetrykk 2016.

Det inngjerda beiteområdet på Hegstadmyra er 175 dekar totalt. 31 sau og lam. Disse var vesentlig norsk kvit sau, men også noe spelsau og pelssau. Disse ble sluppet 19 mai og de ble sanket 9. september. Skotsk Høylands fe (8 kyr /okser og 7 kalver ble sluppet 15 juni og sanket 6. sept.

Omregnet til dyreenheter blir dette et beitetrykk tilsvarende 92 dyreenheter i 2016.

Fylkesmannen i Buskerud regner at et beitetrykk på 1 dyreenhet pr 2 dekar som ønskelig i verdifulle jordbrukslandskap. Det betyr at et optimalt beitetrykk skulle vi hatt 87 dyreenheter på Hegstad myra. I 2015 hadde vi 72 dyreenheter, da var beitetrykket noe svakt.

Beitetrykket var i 2016 stort nok til at det en god del stubbeskudd av bjørk ble beitet ned, likeledes takrør som var krattryddet vinteren før. Likevel var det lite beiting på pors og på or. Ut fra hensynet til de kryssende interessene mellom til dyrevelferd og ønsket nedbeiting vurderes årets beitetrykk til å være et godt kompromiss. **Det anbefales å fortsette med et beitetrykk på samme nivå i 2017.**

Fylkesmannen kan imidlertid vurdere å ta inn noe geit for å se om vi får hardere nedbeiting på porsen.

Maskinell krattnusing og beitepussing.

26 februar 2016 ble det utført krattrydding – dvs fjerning av takrør - i sone 8 og 10. Siden det var tele i bakken var det ideelle forhold for dette. Det vil si at vi fikk gjenskapt «den blå borden». Det viste seg at storfe i sommer beitet på de takrøra som var ryddet vinteren før og dermed hadde ferske skudd. Dermed har vi i en viss grad klart å opprettholde den "blå borden" også i sommer. Enn så lenge antar

vi at dette er positivt også for fuglelivet, og anbefaler å fortsette arbeidet. Vi kan godt tenke oss en grundig ornitologisk vurdering av om dette er gunstig for vadefuglene. Likeledes vil det være nyttig å få vurdert tidspunkt for slipp av beitedyr.

Medio september ble sonene 2,3,4 og 10 beitepusset med vanlig betepusser. Dette er i tråd med forvaltningsplanen. Mye av sone 7 og 8 ble også ryddet motormanuelt, med motorsag og ryddesag. Det gjelder en del større stubber og stubbeskudd, sone. Til beitepussing/ krattrydding ble det brukt en Valmet 805 med 4-hjuls trekk og tvilling, med beitepusser på høsten, på vinteren ble det benyttet krattnuser.

Gjerding.

Til sammen er det gjerdet 995 meter. I 2016 er gjerdene vedlikeholdt.

Figur 2. Beiting og beitepussing i sone 4 har allerede gjenskapt det gamle kulturlandskapet. Solide hjørnestolper med skråstøtter, lange rettstrekk og god stramming gjør at gjerdet står godt mot snø og andre ytre påkjenninger.

Erfaringer fra arbeidet: Dette er det største skjøtselstiltaket som er utført i verneområdene i Buskerud. Tiltakene er utført i nært samarbeid mellom flere aktører, med Statens Naturoppsyn som prosjektansvarlig. Organiseringen av prosjektet har fungert greit. Edvard Lundteigen er engsjert til å stå for det meste av arbeidet. I og med at han bor i nærområdet, og har relevant maskinelt utstyr tilgjengelig, er det utført mye verdifullt skjøtselarbeid i resarvatet. Arbeidet er utført når været har vært lagelig.

Mange i lokalsamfunnet har engasjert seg i tiltakene, og kommet med positive tilbakemeldinger. Det blir satt pris på at at landskapet blir åpnet og skjøttet.

En blanding beite av høylandsfe og sau har fungert bra, og det er ikke meldt om uheldige episoder der besøkende har følt seg truet av beitedyr eller konflikter mellom storfe og småfe.

Virkninger av tiltakene på fuglelivet: Ornitolog Steinar Stueflotten har utarbeidet en omfattende og verdifull status over fugleobservasjoner på Hegstad Beitemark før og etter reataureringen. Det er registrert til sammen 99 arter i 2015, en økning fra 69 arter i 2011. I sum ser det ut til at arter knyttet til kulturkanskaper har blitt noe vanligere etter restaureringen. Dette er positivt da denne artsgruppen ellers er i tilbakegang i Norge. Likeledes har antall vadere økt i 2015, mens arter knyttet til buskvegetasjon, kratt og skogkanter har som forventet blitt noe skjeldnere. Disse observasjonene kan tyde på at tiltakene har hatt en ønsket og positiv effekt på flere sårbare fuglearter. Det er svært viktig at dette arbeidet blir fulgt videre opp av godt kvalifisert personell i 2017.

Arbeid som bør utføres 2017:

- Fortsette beiting i minst samme niva som i åropp til normalt beitetrykk for kulturlandskap. Skotsk høylandsfe er godt egnet. Det vil også være ønskelig med en del småfe, og gjerne noe geiter. Engasjere og lage avtaler med aktuelle dyreholdere for beiting av området. RS kr 10 000.

- Utføre beitepussing og krattrydding i anbefalte områder, jfr forvaltningsplanen. Gjelder tiltak i sone 2, 3, 4, 6, 7 8 og 10. I tillegg bør også takrørbeltet slås eller brennes ut for sone 2 og ut fra fugletårnet, jfr notat og inspill fra Buskerud Naturvernforbund v Klunderud. I sone 7 og 8 må det ryddes stubbeskudd motormanuelt. Videre beitepussing av totalt 60 dekar,

Kostnad kr 40 000

- Rydding av busker og trær i en 30 meters sone på begge sider av Dørja fra Fugletårnet og utøver mot Fiskumvannet, jfr innspill fra Buskerud Naturvernforbund ved Per Ø Klunderud av 1.12.15. Det vises særlig til at vadefugler i kulturlandskapet er i en krisesituasjon og at dette tiltaket vil favorisere denne artsgruppa. Det vises også til gammelt oversiktbilde fra 50- tallet som viser at dett området var snaut da. Kostnad rydding og brenning RS kr 20 000.

- Vedlikehold og tilsyn av gjerder, grunder og beitedyr, søppelplukking. RS kr 10 000

- Vurdering av utført tiltak sin virkning på fuglelivet. Ønskelig med en ornitologisk vurdering av om rydding av takrør ipå vinteren er er gunstig for vadefuglene. Likeledes vil det være nyttig å få vurdert tidspunkt for slipp av beitedyr.

Kostnad kr 20 000

- Rydde og tynne i sone 6. Fjerne gran og tynne blant bjørka for at det skal bli beite. La furua stå. Vekkjøring av nyttbart virke Kostnad kr 10 000

- Kantslått ved parkeringsplass, gjerde og gangbaner. RS kr 8 000.

- Legge gangbaner på bløte partier, der det er tendels til opptråkking slik at det dannes nye spor inntil 150 lm. Kostnad 20 000

Sittegruppe, denne plasseres på forhøyning i sone 6 Kostnad 10 000

Grøfterensk, samme kanaler som ble restaurert i 2014, samt grøft i dele mellom sone 5 og 6. Kostnad 30 000

•Sum foreslåtte tiltak 2017:

kr 158 000

Vedlegg 1: Utgifter til restaurering og tilrettelegging av Hegstad Beitemark i Fiskumvannet naturreservat 2013 – 2015.

Utgifter 2013:

Tor Olav Røisgaard, materialer til gangbaner	46000
Uvdal Trelast, Gjerde materiell.	56600
Vidar Imingen, Tavlestativ til Fiskumvannet NR	6800
Andreas Tandberg. Leie av areal for en 10 –års periode.	37200
Sum utgifter 2013	146600

Utgifter 2014:

Kostnader Jan Lunde:

Gjenlegging og tilsåing, restaurering av kanaler, opprydding, fjerne røtter, utjevning, massekjøring graving / fjerne gml gjerde/ kavling / krattrydding gjerding langs jernbanen, grindstolper, planering. Videre krattrydding, kjøring av i virke i hauger.

Sum Jan Lunde 79180

Krattrydding, ryddegjeng administrert av Petter Hægstad

Sum Petter Hægstad 27520

Krattrydding, sammen kjøring av paller med mer, Anton Lundteigen

Sum Anton Lundteigen. 3540

Edvard Lundteigen:

Kratknusing, beitepussing, gjerding, montering av tavle, opprydding, Snøbrøyting, div logistikk, innkjøp av gjerdemateriell, grus mm

Sum Edvard Lundteigen 35718

Folgefonna Landbrukstenester.

Arbeidsgiver for engasjert arbeidstakere

Sum Folgefonna 43332

Uvdal Trelast . Gjerdemateriell

Sum Uvdal Trelast 2014 33633

Tor Olav Røysgård. Materialer og arbeid til gangbaner og hoved grunder

Sum Tor Olav Røysgård. 2014 37500

Sum utgifter 2014 **260423**

Utgifter 2015:

Tjenestekjøp Jan Helge Lunde. Avtalefestet beløp kr 40 000
Rydding og haug legging av busker og kratt, fjerning av søppel,
Oppsetting av elektrisk overtråd. Totalt brukt kr 40 640

Tjenestekjøp Edvard Lundteigen Avtalefestet beløp kr 55 000.
Beitepussing, kantrydding, krattknusing, oppsetting av elektrisk overtråd,
Vedlikehold av gjerde. Totalt brukt kr 53 000

Tjenestekjøpsavtale Folgefonna Landbrukstenester. Avtalefestet beløp kr 39 000.
Arbeidsgiver for arbeidstakere som utfører timebasert arbeid,
bl a brenning av kvisthauger. Totalt brukt 26 640

Innkjøp av fangrinder for storfe og småfe i forbindelse med slipp og sank 13 000

Sum utgift 2015 **133 280**

Sum utgift 2016. Tjenestekjøpsavtale Edvard Lundteigen. **45 834**

Sum utgifter 2013, 2014, 2015 og 2016 **586 137**